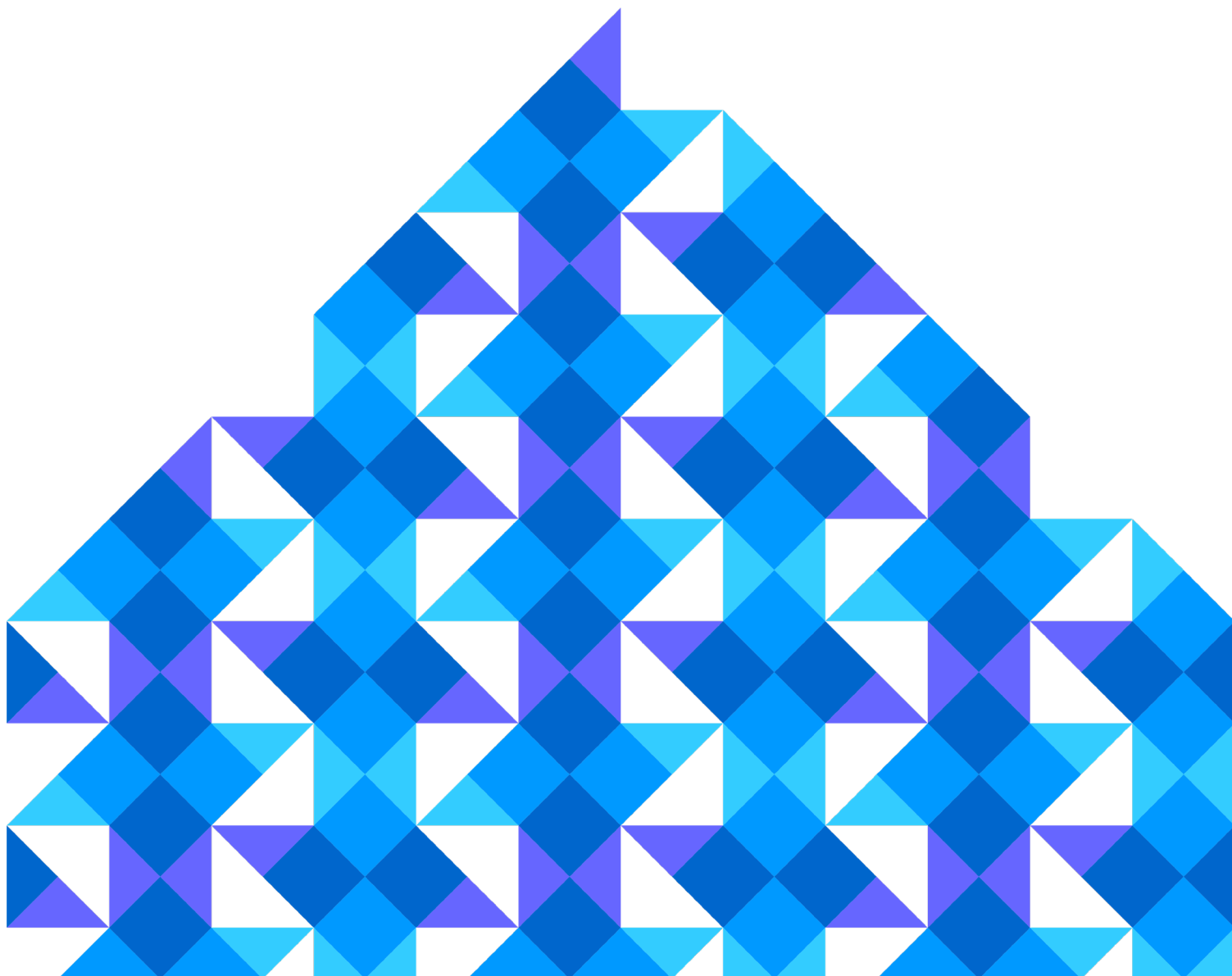

Kommittén för rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Kommentarer om Sveriges andra och tredje rapport om hur Sverige följer konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Svensk översättning, lättläst version

Myndigheten för delaktighet arbetar med att främja, guida och stödja samhällets aktörer att genomföra sina uppdrag utifrån hela befolkningens behov och förutsättningar.

Myndigheten för delaktighet, 2024

Kommentarer om Sveriges
andra och tredje rapport
om hur Sverige följer
konventionen om rättigheter
för personer med funktionsnedsättning.

Svensk översättning, lättläst version

Nummer 2024:18

ISBN: 978-91-988780-7-3 (pdf)

Publikationen finns att ladda ner från myndighetens webbplats www.mfd.se.
Alternativa format kan beställas från Myndigheten för delaktighet.

E-post: info@mfd.se

Telefon: 08-600 84 00

Innehåll

1. Inledning.....	4
2. Sverige får beröm för bättre lagar och politik	5
3. Kritik mot Sverige och rekommendationer till förbättringar	6
A. Regler och ansvar (artikel 1–4).....	6
B. Speciella rättigheter (artikel 5–30)	9
C. Speciella skyldigheter (artikel 31–33).....	35
4. Kontroll att rekommendationerna följs.....	38
Ändringar som måste göras snart	38
Flera borde läsa de här kommentarerna	38
Nästa rapport.....	39

1. Inledning

Kommittén diskuterade Sveriges andra och tredje rapport om hur Sverige följer FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och hur de arbetar med den.

Diskussionerna var den 11 och 12 mars 2024.

Kommentarerna i det här dokumentet bestämdes på kommitténs möte den 20 mars 2024.

Kommittén tycker att det är bra att rapporten från Sverige har skrivits på det sätt som kommittén vill.

Kommittén uppskattar den kontakt som den har haft med gruppen från Sverige. Det fanns personer från Sveriges regering i gruppen. Det var också bra att Institutet för mänskliga rättigheter var med.

2. Sverige får beröm för bättre lagar och politik

Kommittén tycker att det är bra att Sverige har följt kommitténs rekommendationer efter Sveriges första rapport.

Speciellt de här sakerna är bra för personer med funktionsnedsättning:

- Regeringen har skapat en arbetsgrupp för att politiken om funktionshinder ska genomföras.
- Institutet för mänskliga rättigheter har skapats.
- Sverige har bestämt hur politiken om funktionshinder ska kontrolleras, så att situationen blir bättre för personer med funktionsnedsättning.
- FN:s barnkonvention är nu lag i Sverige.

3. Kritik mot Sverige och rekommendationer till förbättringar

A. Regler och ansvar (artikel 1–4)

Det här är inte bra:

Lagen om diskriminering ser bara begränsningar hos personer med funktionsnedsättning.

Så här borde det vara:

Sverige borde se till att ordet ”funktionsnedsättning” i lagar och politik handlar om mänskliga rättigheter. I lagen om diskriminering borde det stå att funktionsnedsättningar också beror på hinder i samhället.

Det här är inte bra:

Mindre pengar används för att se till att Sverige följer konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Så här borde det vara:

Sverige borde se till att alla rättigheter i konventionen blir verklighet. Personer med funktionsnedsättning ska inte få sämre rättigheter.

Det här är inte bra:

Konventionen har inte blivit lag i Sverige. Det betyder att det blir svårare att klaga hos myndigheter och domstolar om rättigheterna för en person med funktionsnedsättning inte uppfylls.

Så här borde det vara:

Sverige borde göra så att konventionen blir svensk lag på samma sätt som barnkonventionen. Det har kommittén sagt tidigare.

Det här är inte bra:

Sverige har inte gått igenom lagar, beslut och regler för att bestämma hur lagarna ska ändras så att Sverige följer konventionen.

Så här borde det vara:

Sverige borde ta reda på hur lagar och regler ska ändras så att Sverige följer konventionen. Sverige borde också göra handlingsplaner så att personer med funktionsnedsättning kan utnyttja de rättigheter som står i konventionen. Handlingsplanerna ska bygga på de mänskliga rättigheterna.

Det här är inte bra:

Domstolar och myndigheter tänker inte tillräckligt på konventionen när de tar sina beslut.

Så här borde det vara:

Svenska domstolar och myndigheter borde tänka mer på rättigheterna i konventionen när de tar sina beslut.

Kommunerna borde följa konventionerna bättre

Det är bra att kontrollen har blivit bättre av hur kommunerna gör för att följa konventionen. Men det finns saker som borde bli bättre.

Det här är inte bra:

Olika regioner och kommuner är olika bra på att följa konventionen.

Så här borde det vara:

De svenska regionerna och kommunerna borde samarbeta bättre så att rättigheterna för personer med funktionsnedsättning stämmer med konventionen.

Personer med funktionsnedsättning
borde kunna kräva ändringar
om en region eller kommun
inte följer konventionen fullt ut.
Även organisationer som arbetar åt
personer med funktionsnedsättning
ska ha den möjligheten.

Det här är inte bra:

Svenska staten är fortfarande inte tillräckligt bra
på att kontrollera hur
regionerna och kommunerna
följer konventionen.

Så här borde det vara:

Den svenska staten borde kontrollera
att regionerna och kommunerna
genomför hela konventionen.
Det som inte stämmer med konventionen
måste rättas till.

Det här är inte bra:

Det är svårt eller omöjligt
för personer med funktionsnedsättning
att få hjälp från domstolar och myndigheter
om regioner och kommuner
inte följer konventionen.

Så här borde det vara:

Personer med funktionsnedsättning
och deras organisationer
borde kunna klaga och få ersättning
om regioner och kommuner
inte genomför hela konventionen.

**Organisationer för personer
med funktionsnedsättning
borde få påverka mer**

Det här är inte bra:

Sverige har inte bestämt hur
organisationer för personer med funktionsnedsättning
ska kunna vara med och diskutera
frågor som påverkar dem.

Det finns inte heller något sätt
för de organisationerna
att kontakta domstolar
för att skydda rättigheter
för personer med funktionsnedsättning.

Så här borde det vara:

Svenska myndigheter borde lyssna mer
på organisationer för personer med funktionsnedsättning.
Det ska alltid vara en del av myndigheternas arbete.

Organisationerna borde få
tillräckligt med tid
för att lämna sina svar.

Organisationerna borde också få
all information de behöver
i tillgänglig form,
till exempel som lättläst text.

Organisationerna borde få
bättre möjligheter att delta
i allt arbete
för att genomföra konventionen.

Organisationerna borde få
tillräckligt med pengar för detta.

B. Speciella rättigheter (artikel 5–30)

Artikel 5: Alla ska behandlas lika

Det här är inte bra:

Lagen om diskriminering säger ingenting
om diskriminering som har
flera olika orsaker
till exempel både funktionsnedsättning och tro.

Så här borde det vara:

Lagen om diskriminering
borde ändras så att det finns ett tydligt skydd
mot diskriminering som har
flera olika orsaker
till exempel både funktionsnedsättning och tro.

Det här är inte bra:

Konventionen säger att samhället ska anpassas för att inte diskriminera personer med funktionsnedsättning. Men i Sverige gäller det inte hela samhället.

Så här borde det vara:

Anpassning borde finnas i alla delar av samhället. Det borde räknas som diskriminering så fort det inte finns tillräcklig anpassning för personer med funktionsnedsättning.

När en person med funktionsnedsättning söker arbete eller bostad måste arbetet eller bostaden fungera för personer med funktionsnedsättning.

Därför behövs ändringar i lagen om diskriminering och andra lagar och politiska beslut.

(I artikel 2 i konventionen förklaras vad som menas med anpassning.)

Det här är inte bra:

Det finns ingen statistik över hatbrott mot personer med funktionsnedsättning. Det räknas inte som ett speciellt hatbrott om någon säger eller skriver något hatiskt om personer med funktionsnedsättning.

Så här borde det vara:

I lagen borde det stå att hatbrott mot personer med funktionsnedsättning ska räknas som en speciell typ av hatbrott.

Det ska finnas särskild statistik för hatbrott mot personer med funktionsnedsättning.

Det här är inte bra:

Lagen om diskriminering gäller inte polisens arbete även om det skulle upplevas som diskriminerande. Det kan bli ett problem i det som kallas visitationszoner. Där är risken större att personer med funktionsnedsättning stoppas utan att de misstänks för brott.

Så här borde det vara:

Det borde vara förbjudet för poliser att göra något diskriminerande.

Det här är inte bra:

Vissa personer som är blinda eller har en synnedsättning får inget stöd enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Inte heller från andra stödsystem. De måste själva betala för stöd. Det gör att de inte kan delta i många aktiviteter.

Så här borde det vara:

Alla som är blinda eller har en synnedsättning borde få det stöd som beskrivs i lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS).

Artikel 6: Kvinnor med funktionsnedsättning**Det här är inte bra:**

Det finns inga allmänna beslut, lagar eller insatser som handlar speciellt om kvinnor och flickor med funktionsnedsättning. Det gäller både jämställdhet och funktionshinder.

Så här borde det vara:

Rättigheterna för kvinnor och flickor med funktionsnedsättning borde skyddas bättre. Även kvinnor och flickor med funktionsnedsättning som är migranter eller tillhör nationella minoriteter.

Det här är inte bra:

Det finns ingen statistik som bara gäller situationen för kvinnor och flickor med funktionsnedsättning. Det finns inte heller någon statistik om hur deras rättigheter påverkas av lagar och politik.

Så här borde det vara:

Det måste finnas sådan statistik.

Artikel 7: Barn med funktionsnedsättning**Det här är inte bra:**

Barn med funktionsnedsättning
diskrimineras på flera sätt:

- inom utbildning
- i social service och personlig assistans
- på ungdomshem.

Så här borde det vara:

Det borde stå i lagen
att barns rättigheter
gäller alla barn med funktionsnedsättning
överallt i livet.

Barn med funktionsnedsättning
borde respekteras
på samma sätt som andra barn.

Det här är inte bra:

Föräldrar till barn med funktionsnedsättning
får inte tillräckligt med information och stöd
i hälso- och sjukvården.

Så här borde det vara:

Det borde finnas
bra och tidiga insatser och hjälpmedel
för barn med funktionsnedsättning.

Det kan till exempel vara
sådant som hjälper dem att

- röra sig
- stödja sig
- åka bil, buss och tåg.

Barnens föräldrar borde få rätt
information och stöd.

Det här är inte bra:

Det har inte gjorts tillräckligt
för att låta barn med funktionsnedsättning
säga sin mening
om beslut som påverkar dem.

Så här borde det vara:

Barn med funktionsnedsättning
borde få möjlighet att lära sig
och att säga vad de tycker
om allt som påverkar dem.
Det gäller även brott och frågor om asyl.

Sverige borde lyssna mer på dessa barn
och tänka på deras ålder och mognad.
Barnen borde få det stöd de behöver
så att de kan säga sin mening.

**Artikel 8: Kunskap om hur
personer med funktionsnedsättning lever**

Det här är inte bra:

När man pratar om tester för gravida kvinnor
och om abort
handlar det ofta om att
funktionsnedsättning är ett problem.
Det gäller särskilt
intellektuella och psykiska funktionsnedsättningar.

Så här borde det vara:

De som ger råd
om testning för gravida
och om abort
får inte prata negativt
om personer med
intellektuella och psykiska funktionsnedsättningar.
Det får inte handla om
att helt ta bort
vissa funktionsnedsättningar från världen.

Det här är inte bra:

Det finns fortfarande människor
som säger och skriver dåliga saker
om personer med funktionsnedsättning.
Särskilt tillsammans med diskriminering
för religion, hudfärg eller annat.

Så här borde det vara:

Sverige borde använda tidningar, radio, tv och sociala medier för att få bort fördomar och hat mot personer med funktionsnedsättning. Samhällets syn på funktionsnedsättningar borde ändras. Det gäller speciellt

- kvinnor och flickor med funktionsnedsättning
- personer med intellektuella och psykiska funktionsnedsättningar
- barn med funktionsnedsättning.

Det här är inte bra:

Många i samhället vet inte vilka rättigheter och behov som personer med funktionsnedsättning har. Det gäller särskilt arbete, utbildning och boende.

Så här borde det vara:

Det borde finnas bättre kurser om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Det borde finnas kurser både för dem som behöver kunskapen i jobbet och för andra människor. Kurserna ska informera om att funktionsnedsättning handlar om mänskliga rättigheter.

Artikel 9: Tillgänglighet**Det här är inte bra:**

Lagar och regler om tillgänglighet följs olika bra i olika delar av samhället. Många platser och saker är fortfarande inte anpassade för personer med funktionsnedsättning. Det gäller också forskning och ny teknik, till exempel artificiell intelligens.

Så här borde det vara:

Det borde finnas regler om tillgänglighet i alla delar av samhället. Staten ska se till att reglerna följs och att samma regler gäller överallt i samhället.

Det här är inte bra:

Det har inte bestämts hur organisationer för personer med funktionsnedsättning kan vara med och förbättra regler för tillgänglighet.

Det har inte heller bestämts hur personer med funktionsnedsättning och deras organisationer ska klaga om någon bryter mot reglerna för tillgänglighet.

Så här borde det vara:

Personer med funktionsnedsättning borde få veta hur de kan vara med om att ta fram regler för tillgänglighet. De ska kunna delta genom sina organisationer.

De borde kunna klaga om tillgängligheten inte är bra.

Det här är inte bra:

Det är ofta dålig tillgänglighet till digitala medier och hjälpmedel till exempel internetsidor, appar och mobiltelefoner. Det är också svårt för många med funktionsnedsättning att använda elektroniska hjälpmedel för att visa vilka de är, till exempel bank-id.

Så här borde det vara:

Det borde finnas tillgängliga digitala medier och hjälpmedel för personer med funktionsnedsättning. De borde också få möjlighet att använda elektroniska hjälpmedel för att visa vilka de är.

Artikel 10: Rätten till liv

Det är bra att Sverige har berättat om

- polisernas utbildning
- arbetet med att ta fram en handbok om hur poliser ska hantera personer med psykiska funktionsnedsättningar
- Sveriges arbete för psykisk hälsa och för att hindra självmord, där det också handlar om funktionshinder.

Men det finns saker som borde bli bättre.

Det här är inte bra:

Poliser skjuter alltför ofta mot personer med psykiska funktionsnedsättningar. På senare år har poliser börjat skjuta allt mer.

Så här borde det vara:

Poliser och andra som bekämpar brott måste få bättre utbildning om hur de ska undvika att använda för mycket våld och skjutvapen. Det gäller särskilt mot personer med psykiska funktionsnedsättningar och mot personer som både har en funktionsnedsättning och hör till en grupp som ofta diskrimineras.

Det här är inte bra:

Ingenting har gjorts för att hindra dödsfall bland personer med funktionsnedsättning på ungdomshem och särskilda boenden.

Så här borde det vara:

Det borde finnas en metod för att hindra alla dödsfall som kan undvikas bland personer med funktionsnedsättning på ungdomshem och särskilda boenden. Där borde det ingå utbildning för alla som jobbar med personer med funktionsnedsättning, till exempel i hälso- och sjukvård, socialtjänst och skolor.

Artikel 11: Krig och katastrofer

Det här är inte bra:

Det finns ingen samlad plan för att minska risken för katastrofer och för att hantera katastrofer om de händer. En sådan plan som bygger på mänskliga rättigheter med tanke på funktionshinder.

Så här borde det vara:

Det måste skapas en samlad plan för hela Sverige och för alla risksituationer och humanitära katastrofer.

Till exempel

- nödlägen för folkhälsan
- klimatförändring
- risk för katastrofer

Planen ska bygga på mänskliga rättigheter och ta hänsyn till personer med funktionsnedsättning.

Det här är inte bra:

Politiken för klimatet tar inte tillräcklig hänsyn till personer med funktionsnedsättning.

Så här borde det vara:

Politiken för klimatet borde tänka mer på personer med funktionsnedsättning. Till exempel samer med funktionsnedsättning eftersom förändringen av klimatet påverkar dem mycket. Politiken ska följa FN:s klimatkonvention.

Det här är inte bra:

Personer med funktionsnedsättning får inte bra information när det är risk för katastrofer eller när katastrofer händer.

Så här borde det vara:

Alla personer med funktionsnedsättning borde få bra information när det är risk för katastrofer eller när katastrofer händer. Särskilt personer med intellektuella och psykiska funktionsnedsättningar. Bra information kan betyda att informationen är lättläst eller skriven med punktskrift eller visas på teckenspråk.

Det här är inte bra:

Flyktingar och asylsökande med funktionsnedsättning får inte den service och det stöd som de behöver.

Så här borde det vara:

Flyktingar och asylsökande med funktionsnedsättning borde få den service och det stöd som de behöver.

Det gäller också flyktingar från Ukraina.

Det handlar till exempel om

- information
- boende
- mat och kläder
- hjälpmedel
- stöd för att söka jobb.

Artikel 12: Lagar ska gälla lika för alla**Det här är inte bra:**

Inget har gjorts för att ta bort systemet där någon bestämmer över en person med funktionsnedsättning. Det kallas ställföreträdande beslutsfattande.

Så här borde det vara:

Varje person med funktionsnedsättning borde få hjälp att bestämma över sig själv. Det kallas stödjande beslutsfattande. Alla beslut som gäller någon med funktionsnedsättning borde tas med respekt för vad personen vill.

Det här är inte bra:

Personer med funktionsnedsättning får inte tillräckligt med stöd för att använda sina rättigheter på samma sätt som andra.

Så här borde det vara:

Det borde finnas bra hjälp för personer med funktionsnedsättning som vill ändra eller klaga på beslut.

Det här är inte bra:

Stödet från personligt ombud är olika i olika delar av Sverige. I vissa kommuner finns inget sådant stöd.

(Ett personligt ombud är ett stöd för personer med psykisk funktionsnedsättning.)

Så här borde det vara:

Alla personer med psykisk funktionsnedsättning borde kunna få ett personligt ombud. Det ska vara lika var man än bor i Sverige.

Det här är inte bra:

Domstolar och andra ställen där man använder lagar och bestämmelser för sina beslut får ingen bra utbildning om hur man tar beslut som påverkar personer med funktionsnedsättning.

Så här borde det vara:

Det borde finnas utbildning om hur man tar beslut som påverkar personer med funktionsnedsättning. Utbildningen ska ges till

- myndigheter
- domstolar
- hälso- och sjukvård
- banker
- kommunernas socialtjänst.

Artikel 13: Rätt till hjälp från domstolarna

Kommittén kritiserar att det är svårt för personer med funktionsnedsättning att få hjälp hos en domstol.

Det här är inte bra:

De som tar beslut som påverkar personer med funktionsnedsättning anpassar inte arbetssättet efter de personerna. Det finns inte heller någon bra anpassning efter personernas ålder.

Så här borde det vara:

Arbetssättet i domstolar borde anpassas efter vad personer med funktionsnedsättning behöver. Det ska vara gratis för dessa personer.

Det här är inte bra:

Domstolar och andra ställen där man använder lagar och bestämmelser vet inte tillräckligt om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Så här borde det vara:

Det ska finnas bra utbildning om konventionen för alla som använder lagar och bestämmelser för sina beslut. Det kan till exempel gälla hur man ställer frågor till barn och vuxna med funktionsnedsättning.

Det här är inte bra:

Personer med funktionsnedsättning får inte tillräckligt med hjälp i domstolar och det kan kosta pengar att få hjälp av en advokat.

Så här borde det vara:

Lagen borde ändras så att personer med funktionsnedsättning inte behöver betala för att få en advokat. Det gäller speciellt när personen klagat på en myndighet eller när det handlar om diskriminering.

Artikel 14: Frihet och personlig säkerhet

Det här är inte bra:

Personer med funktionsnedsättning kan förlora sin frihet bara för att de har en funktionsnedsättning. En person som ska få tillbaka sin frihet måste ibland vänta länge eftersom det inte finns tillräckligt med bostäder som passar.

Så här borde det vara:

Ingen borde förlora sin frihet bara för att de har en funktionsnedsättning. Samhället ska ha bra boenden och olika sorters stöd för personer med funktionsnedsättning.

Det här är inte bra:

Personer med funktionsnedsättning som inte kan ansvara för brott de gjort kan förlora sin frihet utan att det bestäms när de ska få tillbaka sin frihet.

Det här är inte bra:

Lagarna borde inte göra det svårare för personer med funktionsnedsättning när de är i domstolar eller göra att de får hårdare straff än andra som gör samma brott. Till exempel ska ingen som har en funktionsnedsättning förlora sin frihet utan att det bestäms när personen ska få tillbaka sin frihet.

Artikel 15: Rätt att inte bli grymt behandlad och plågad eller straffas på ett sätt som gör att man känner sig vara utan värde

Det här är inte bra:

I vissa miljöer för personer med funktionsnedsättning är det vanligt med tvång och fasthållning och personerna kan behandlas med elektricitet eller medicin fast de inte sagt ja till det.

Så här borde det vara:

Det borde vara förbjudet att använda tvång och fasthållning. Det borde också vara förbjudet att behandla personer som har funktionsnedsättning med elektricitet eller medicin om de inte sagt ja till det.

Personer med funktionsnedsättning som är inlåsta eller på boenden som myndigheterna har bestämt ska få stöd utan tvång och all personal där ska få utbildning om det stödet.

Det här är inte bra:

Det finns inga regler om att personer med funktionsnedsättning ska ha någon som ser till dem när de är inlåsta eller på boenden som myndigheterna har bestämt. Sverige har inte följt rekommendationerna från kontrollanter.

Så här borde det vara:

De ställen där myndigheterna har bestämt att personer med funktionsnedsättning ska hållas inlåsta eller bo måste kontrolleras med jämna mellanrum. Riksdagen ska få information om kontrollerna. Om kontrollanterna säger att något ska ändras så ska ändringarna göras snabbt.

Artikel 16: Ingen ska använda våld mot eller tvinga en person med funktionsnedsättning till något

Det här är inte bra:

Det händer att personer med funktionsnedsättning blir utnyttjade eller utsätts för våld och övergrepp. Kvinnor och flickor är särskilt drabbade.

Så här borde det vara:

Det ska finnas en allmän plan för att hindra våld mot personer med funktionsnedsättning. Planen ska ta hänsyn till personernas kön och ålder och ska gälla alla miljöer, både egna hem och boenden. Alla som har blivit utnyttjade eller utsatta för våld och övergrepp ska få stöd och hjälp att må bra.

Det här är inte bra:

Regeringen vill veta hur de särskilda ungdomshemmen fungerar. Därför ska det göras en så kallad utredning. Men regeringen nämnde inte konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning när den skrev vad utredningen ska titta på.

Så här borde det vara:

Utredningen om de särskilda ungdomshemmen ska bygga på

- konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning
- barnkonventionen
- Europakonventionen om mänskliga rättigheter.

Det här är inte bra:

Om en person med funktionsnedsättning utsätts för våld räknas det inte som brott om våldet sker på ett boende eller någon annan plats där myndigheterna bestämt att personen ska vara.

Så här borde det vara:

I lagar och andra bestämmelser borde det stå att våld mot personer med funktionsnedsättning ska räknas som brott.

Det borde inte spela någon roll var våldet sker.

Då kan brottet anmälas och brottslingen dömas på samma sätt som vid annat våld.

Artikel 17: Rätt till privatliv

Ett intersexbarn är både pojke och flicka samtidigt.

Det här är inte bra:

Kommittén är oroad över att intersexbarn utsätts för behandling som är onödig, kränkande eller som för evigt bestämmer att barnet ska bli antingen pojke eller flicka.

Så här borde det vara:

Intersexbarn borde skyddas mot behandling som är onödig, kränkande eller som för evigt bestämmer att barnet ska bli antingen pojke eller flicka.

Artikel 18: Rätt att kunna flytta och vara medborgare i ett land**Det här är inte bra:**

Tidöavtalet gör det svårt för migranter med funktionsnedsättning att få olika sorters service i samhället, till exempel hälso- och sjukvård, personlig assistans och boende.

(Tidöavtalet är ett dokument som regeringen och Sverigedemokraterna skrev för att tala om hur de vill styra Sverige den närmaste tiden.)

Det finns förslag om att migranter inte ska kunna bli svenska medborgare om de inte kan tjäna tillräckligt med pengar för att klara sig själva i åtta år.

Så här borde det vara:

Alla migranter med funktionsnedsättning borde ha rätt till all sorts service och stöd som de behöver.

Det här är inte bra:

Alla Sveriges regioner och kommuner har inte samma regler för stöd. Det kan göra att de som flyttar förlorar en del av det stöd de fick tidigare.

Så här borde det vara:

Det borde finnas regler om stöd som gäller hela Sverige. De reglerna borde tas fram tillsammans med organisationer för personer med funktionsnedsättning.

Artikel 19: Rätt att leva ett eget liv och vara med i samhället

Det här är inte bra:

Det är svårare än tidigare att få personlig assistans. Många personer med funktionsnedsättning har förlorat sin personliga assistans. Den som är över 66 år gammal kan inte ansöka om personlig assistans. Sveriges kommuner har olika regler för personlig assistans.

Så här borde det vara:

Alla Sveriges kommuner borde ha samma regler för personlig assistans. De som har förlorat sin personliga assistans borde kunna få tillbaka den. Personer över 66 år med funktionsnedsättning borde också kunna ansöka om personliga assistans.

Det här är inte bra:

Allt fler personer med funktionsnedsättning blir placerade på särskilda platser som myndigheterna bestämmer.

Så här borde det vara:

Alla sådana platser borde övervakas av personer som kan säga ifrån om någon behandlas illa där. Till slut borde platserna tas bort helt.

Det här är inte bra:

Personer med funktionsnedsättning får inte välja var de ska bo eller med vem de ska bo på samma sätt som andra.

Så här borde det vara:

Barn med funktionsnedsättning borde få bo med sina familjer eller med andra familjer. Inte på platser som myndigheterna bestämmer.

Personer med funktionsnedsättning borde få välja var de ska bo och med vem de ska bo. Därför behövs flera lämpliga bostäder som inte är alltför dyra.

Artikel 20: Att kunna röra sig**Det här är inte bra:**

Det finns inte tillräckligt med ledsagare som kan hjälpa personer med funktionsnedsättning att röra sig ute i samhället.

Så här borde det vara:

Sverige borde göra det lättare för personer med funktionsnedsättning att röra sig ute i samhället. Det borde finnas en allmän plan så att personer med funktionsnedsättning kan få ledsagare. Det gäller särskilt personer på äldreboenden och på gruppboenden och personer som är blinda.

Artikel 21: Rätt att säga och tycka vad man vill och att få information

Det här är inte bra:

Mycket information från samhället är svår att förstå för personer med funktionsnedsättning. Det kan till exempel vara texter på ett språk som personen inte förstår.

Så här borde det vara:

All information som vänder sig till folket borde vara lätt att förstå och finnas i en form som personer med funktionsnedsättning kan använda. Det kan till exempel vara

- lätt svenska
- minoritetsspråk
- punktskrift
- teckenspråk

Den informationen borde vara gratis. Det är särskilt viktigt för nödsituationer.

Artikel 22: Respekt för privatlivet

Det här är inte bra:

Det finns inget bra sätt att skydda personer med funktionsnedsättning så att deras personliga information inte sprids till dem som inte borde ha den. Det kan till exempel vara personnummer eller information om personens hälsa eller behov av personlig assistans.

Så här borde det vara:

Det borde finnas lagar och bestämmelser som skyddar alla personers privatliv. Det borde också finnas system som ser till att information om personer med funktionsnedsättning inte sprids till dem som inte borde ha den.

Artikel 23: Respekt för hem och familj

Det här är inte bra:

Kommunerna har inte tillräckliga möjligheter att stödja föräldrar med funktionsnedsättning och familjer som har barn med funktionsnedsättning.

Så här borde det vara:

Det borde finnas stöd till föräldrar med funktionsnedsättning och till familjer som har barn med funktionsnedsättning. Sverige borde se till att de som har ansvar för service i kommunerna inte har diskriminerande tankar om personer med funktionsnedsättning.

Det här är inte bra:

Personer med funktionsnedsättning diskrimineras när det beslutas om en familj ska få samlas efter att ha varit isär. Det är bara familjer som tjänar tillräckligt och har en bra bostad som får samlas igen.

Så här borde det vara:

Personer med funktionsnedsättning borde inte diskrimineras för att de tjänar för lite pengar.

Artikel 24: Utbildning

Det här är inte bra:

Det blir allt svårare för personer med funktionsnedsättning att få den utbildning de önskar och behöver.

Så här borde det vara:

Det borde finnas en plan för hela Sverige som talar om att utbildning är till för alla. Personer med funktionsnedsättning ska inte diskrimineras. Utbildningen borde bilda gemenskap i stället för att skilja på personer i onödan.

Det här är inte bra:

Personer med funktionsnedsättning kan inte fritt välja yrkesutbildning.

De måste välja speciell utbildning för personer med funktionsnedsättning.

Så här borde det vara:

Elever med funktionsnedsättning borde få gå i vanliga skolor.

Därför ska det finnas mer anpassning för alla typer av funktionsnedsättningar och bättre transporter till skolor särskilt där det är långt till skolorna.

Det här är inte bra:

Det finns allt mindre pengar för anpassning inom utbildningen, till exempel personlig assistans och stöd till elever med funktionsnedsättning.

Så här borde det vara:

Elever med funktionsnedsättning borde få hjälpmedel och få skaffa kunskaper på det sätt som är lämpligt för dem.

Det kan till exempel vara information som är lättläst eller skriven med punktskrift eller visas på teckenspråk.

Det borde också finnas tillräckligt många lärare som kan svenskt teckenspråk.

Det här är inte bra:

Lärare och annan personal vet inte att elever och studenter med funktionsnedsättning har rätt till utbildning på lika villkor och utbildning tillsammans med andra.

Det görs för lite för att anpassa utbildningen efter de behov som personer med funktionsnedsättning har. Metoderna för att lära ut kunskaper är inte tillräckligt bra.

Så här borde det vara:

Lärare och annan personal borde få utbildning för att inte diskriminera barn med funktionsnedsättning och deras familjer. Det ska gå att kontrollera i efterhand att det inte finns någon diskriminering.

Mer pengar borde användas för anpassning och program för särskilt stöd vid universitet och högskolor för personer med funktionsnedsättning.

Artikel 25: Hälsa**Det här är inte bra:**

Personer med funktionsnedsättning har mycket sämre hälsa än andra människor. Och personer med funktionsnedsättning

- dör när de är yngre
- begår självmord oftare
- har svårare att få den vård de behöver
- får mer sällan den information och utrustning de behöver.

Så här borde det vara:

Alla personer med funktionsnedsättning borde få

- information om hälsa på lika villkor som andra
- bra medicinska hjälpmedel
- bra hälso- och sjukvård.

Det här är inte bra:

I Sverige ser man mer och mer funktionsnedsättning som ett problem för personen och inte som hinder i samhället.

Det görs inte mycket för att personer med funktionsnedsättning ska respekteras eller för att ta reda på vad de behöver och vill med sina liv.

Så här borde det vara:

Personer med funktionsnedsättning borde få delta i att planera, skapa och kontrollera hälso- och sjukvården.

De mänskliga rättigheterna för personer med funktionsnedsättning borde vara viktigare än att fokusera på problem.

Artikel 26: Habilitering och rehabilitering

Habilitering är att en person tränar och får stöd så att den kan göra så mycket som möjligt.

Rehabilitering är träning för att lära sig att göra det man kunde förut.

Det här är inte bra:

Sverige ger inte mycket stöd för att hjälpa personer med funktionsnedsättning med deras habilitering och rehabilitering.

Dessutom är det stor skillnad mellan olika regioner och kommuner.

Det finns inga regler för habilitering och rehabilitering som gäller hela Sverige.

Så här borde det vara:

Hela Sverige borde ha lika regler för hur regioner och kommuner ska hjälpa personer med funktionsnedsättning med deras habilitering och rehabilitering.

Då kan personerna välja det som fungerar bäst för dem så att de kan leva bra och hitta arbete.

Artikel 27: Arbete och att ha något att göra**Det här är inte bra:**

Många personer med funktionsnedsättning är utan arbete

och personer med funktionsnedsättning diskrimineras ofta när det gäller löner.

Så här borde det vara:

Lagarna borde se till att det inte finns hinder för personer med funktionsnedsättning som vill ha arbete.

Det gäller särskilt

- kvinnor med funktionsnedsättning
- ungdomar med funktionsnedsättning
- personer med funktionsnedsättning som tillhör minoriteter
- migranter med funktionsnedsättning
- personer med intellektuella och psykiska funktionsnedsättningar.

Sverige borde också

- se till att fler personer med funktionsnedsättning kan söka arbete
- kontrollera hur arbetsgivare bestämmer vilket arbete en person kan göra.

Det här är inte bra:

Det finns mycket diskriminering och hinder för personer med funktionsnedsättning som söker arbete och som har jobb.

Olika regioner och kommuner ger olika mycket stöd.

Arbetsgivare kan strunta i att anställa personer med funktionsnedsättning.

Så här borde det vara:

Det borde finnas regler för hur många personer med funktionsnedsättning som en arbetsgivare måste anställa.

Det borde också finnas regler för vilka anpassningar som ska göras på arbetsplatser för personer med funktionsnedsättning.

Ingen arbetsgivare borde kunna strunta i de reglerna.

Det här är inte bra:

Det finns ingen yrkesutbildning som tar bort diskriminering och där personer med funktionsnedsättning kan utbilda sig tillsammans med andra så att alla får samma möjligheter till arbete.

Så här borde det vara:

Yrkesutbildningen borde bli bättre
och det borde bli lättare
för personer med funktionsnedsättning
att hitta arbete och arbeta tillsammans med andra.
Det borde gå att klaga på en arbetsgivare
som diskriminerar på grund av funktionsnedsättning.
Sverige borde se till att
personer med funktionsnedsättning
som har rätt utbildning
kan söka arbete precis som andra.

Artikel 28: Ett bra liv och trygghet**Det här är inte bra:**

Personer med funktionsnedsättning
har stor risk för fattigdom.
Men det görs inte tillräckligt
för att få bort deras fattigdom.
Sverige undersöker sällan varför
fattigdom och funktionsnedsättning hänger ihop.

Så här borde det vara:

Sverige borde göra allt för att inte
personer med funktionsnedsättning
ska ha stor risk för fattigdom.
I allt som görs för att minska fattigdom
borde man tänka på
hur det hänger ihop med funktionsnedsättning.

Det här är inte bra:

Stödet till personer med funktionsnedsättning
är olika i olika regioner och kommuner.
Det är krångligt att söka stöd.

Så här borde det vara:

Personer med funktionsnedsättning borde ha
samma möjligheter till stöd i hela Sverige.
Det borde bli enklare att söka stöd.

Det här är inte bra:

Asylsökande, flyktingar och migranter
kan inte söka det stöd som finns
för personer med funktionsnedsättning.

Så här borde det vara:

Alla asylsökande, flyktingar och migranter med funktionsnedsättning borde ha rätt till samma stöd som andra personer med funktionsnedsättning. Då har de mindre risk att hamna i fattigdom.

Artikel 29: Att kunna vara med i politik**Det här är inte bra:**

Det är bara få personer med funktionsnedsättning som är med i politiken och i diskussioner i samhället, till exempel i valkampanjer. Det finns ingen speciell kurs eller träning för en person med funktionsnedsättning som vill ta större ansvar och vara ledare.

Så här borde det vara:

Det borde göras speciella satsningar för att ge personer med funktionsnedsättning möjlighet att vara med i politiken och i diskussioner i samhället. Det gäller speciellt kvinnor. Personer med funktionsnedsättning borde kunna rösta och ställa upp i val på samma sätt som alla andra. De borde kunna få jobb som chefer inom politik eller inom stat, regioner och kommuner.

Det här är inte bra:

När det är val i Sverige är det mycket som inte är anpassat för personer med funktionsnedsättning. Till exempel broschyrer, instruktioner och lokaler kan göra det svårt att följa med och att använda sina rättigheter.

Så här borde det vara:

Allting som gäller röstning borde vara tillgängligt, till exempel partiernas information och lokalerna där man ska rösta. Det är särskilt viktigt där avstånden är stora. Det borde finnas speciellt stöd för personer med intellektuell funktionsnedsättning.

Artikel 30: Att vara med på kultur, fritid och idrott

Det här är inte bra:

Det finns hinder som gör det svårt för personer med funktionsnedsättning att vara med i aktiviteter på fritiden, till exempel naturupplevelser, kultur och idrott.

Det gäller särskilt personer med intellektuella och psykiska funktionsnedsättningar och barn med funktionsnedsättning.

Så här borde det vara:

Det borde bli lättare för personer med funktionsnedsättning att vara med i aktiviteter på fritiden. Personer med funktionsnedsättning borde få gratis personlig assistans så att de kan idrotta och vara med i andra aktiviteter på fritiden.

C. Speciella skyldigheter (artikel 31–33)

Artikel 31: Insamling av statistik och information

Det är bra att Sverige varje år undersöker om folk har tillräckligt med mat, kläder och en bra bostad. Men det finns saker som borde bli bättre.

Det här är inte bra:

Det finns inte tillräckligt med statistik om situationen för personer med funktionsnedsättning.

Det finns ingen speciell statistik om personer med funktionsnedsättning som diskrimineras av flera olika orsaker, till exempel flyktingar med funktionsnedsättning eller homosexuella med funktionsnedsättning. Personer med funktionsnedsättning och deras organisationer är inte med i arbetet att ta reda på om situationen blir bättre för personer med funktionsnedsättning efter beslut som påverkar dem.

Så här borde det vara:

Det borde finnas statistik om situationen för personer med funktionsnedsättning och om diskriminering som har flera olika orsaker, till exempel mot flyktingar med funktionsnedsättning eller homosexuella med funktionsnedsättning.

Artikel 32: Samarbete med andra länder

Det är bra att Sverige ger mycket bidrag för att hjälpa andra länder.

Men det finns saker som borde bli bättre.

Det här är inte bra:

Sverige har bestämt att vissa projekt för personer med funktionsnedsättning i andra länder inte ska få mer bidrag.

Så här borde det vara:

Projekten för stöd till personer med funktionsnedsättning i andra länder borde få tillräckligt med bidrag. Alla projekt för stöd till andra länder borde arbeta för att flera olika grupper får nytta av bidragen, även personer med funktionsnedsättning.

Det här är inte bra:

Det finns inget som säger att de bidrag som Sverige ger till länder i nödsituationer ska ha koppling till funktionsnedsättning.

Så här borde det vara:

När Sverige ger bidrag till länder i nödsituationer borde det alltid finnas en koppling till funktionsnedsättning.

Artikel 33: Arbetet med att följa och kontrollera denna konvention

Det är bra att Sverige skapade
Institutet för mänskliga rättigheter
i januari 2022.

Men det finns saker som borde bli bättre.

Det här är inte bra:

Institutet tror inte att det kommer att få
tillräckligt med pengar för att göra allt som behövs.
Dessutom kan det bli problem
när man ska bestämma vilka personer
som ska vara med i institutet.

Så här borde det vara:

Institutet för mänskliga rättigheter borde få
tillräckligt med pengar, personal och utrustning
för att göra sitt jobb.
Det finns regler för hur sådana myndigheter ska arbeta.
De reglerna borde institutet också följa.

Det här är inte bra:

Personer med funktionsnedsättning
och deras organisationer är inte med
när Institutet för mänskliga rättigheter
kontrollerar att FN:s konventioner
följs i Sverige.

Så här borde det vara:

Institutet för mänskliga rättigheter borde se till
att personer med funktionsnedsättning
och deras organisationer är med
när institutet kontrollerar
att FN:s konventioner följs i Sverige.

4. Kontroll att rekommendationerna följs

Ändringar som måste göras snart

Alla rekommendationer i det här dokumentet är viktiga.

Men det är extra bråttom med de här ändringarna:

- Funktionsnedsättning är en fråga om mänskliga rättigheter (i avsnittet om artikel 1–4).
- Alla ska behandlas lika (i avsnittet om artikel 5).
- Personer med funktionsnedsättning ska kunna röra sig ute i samhället (i avsnittet om artikel 20).
- Utbildning ska vara till för alla (i avsnittet om artikel 26).

Flera borde läsa de här kommentarerna

Sverige borde följa rekommendationerna i det här dokumentet.

Därför borde många som har makt läsa dem,

till exempel

- personer i regeringen och riksdagen
- de som bestämmer i regioner och kommuner
- lärare
- personal i hälso- och sjukvården
- journalister.

Sociala medier borde användas så att alla kan läsa det här dokumentet.

När Sverige skriver sina rapporter borde olika organisationer få vara med, särskilt organisationer för personer med funktionsnedsättning.

Sverige borde se till att så många som möjligt läser det här dokumentet, särskilt personer med funktionsnedsättning och deras organisationer och anhöriga.

Därför borde dokumentet översättas till

- andra språk
- teckenspråk
- lättläst.

Det borde också finnas på regeringens webbplats om mänskliga rättigheter.

Nästa rapport

Kommittén kommer att göra en lista över ämnen som ska ingå i nästa rapport.

Sverige ska lämna in sina svar senast den 15 januari 2031.